

Національні індекси наукового цитування¹. <...> До піонерських робіт зі створення національних індексів наукового цитування слід віднести роботи, що проводились в Іспанії Дослідною групою з питань оцінки науки та наукових комунікацій Університету Гранади. У 1990-х роках цією групою було розпочато два проекти зі створення цитатних баз даних. Перша з них – *Impact index of Spanish social-science journals* – містить понад 200 періодичних видань, 30 тис. статей і понад 75 тис. посилань. Представлені архіви деяких журналів мають ретроспективу з 1996 р. Критеріями відбору періодичних видань для включення до бази даних є: науковий склад редакційної колегії (ради), представлення періодичного видання в міжнародних базах даних; авторитетність журналу серед іспанських дослідників. Для кожного видання розраховується імпаکت-фактор та надається інформація про кількість посилань і частку самоцитування; проводиться рейтингування вчених і журналів за кількістю посилань та імпаکت-фактором.

Другим проектом цього університету є цитатна база даних з юридичних наук *Impact Index of Spanish Journal of Legal Studies*. Вона охоплює понад 60 наукових журналів, що видаються на території Іспанії з 2001 р.

З урахуванням досвіду, набутого при формуванні розглянутих баз даних, Науково-дослідна група оцінки публікацій та Університет Гранади створили наукометричну платформу *RESH (Espacolas Journals of Social Sciences and Humanities)*, яка містить понад 150 наукових журналів з гуманітарних та суспільних наук. Показники, які надає ця база даних, можна розподілити на такі групи: показники якості інформації, що міститься у виданні; показники цитування та імпакт-фактор; рейтингові показники для журналів, авторів і організацій.

В Іспанії підтримується також наукометрична база даних *Potential impact factor in the Spanish medical journals*. Її формує Інститут історії природознавства та документації ім. Лопеса Пінеро за спонсорської підтримки Міністерства освіти, культури та спорту Іспанії. Джерельну базу проекту становлять 100 іспанських біомедичних журналів. Головним критерієм для включення періодичного видання до бази даних є його представлення у національних чи міжнародних реферативних службах.

Серед країн слов'янського світу першими до створення національних індексів наукового цитування приступила Сербія. Роботи в цьому напрямі розпочалися в 90-х роках ХХ ст. Центром оцінки освіти і науки за підтримки Міністерства науки Сербії. У 1995 р. базу даних з індексами наукового

¹ Закінчення. Поч. див.: Шляхи розвитку української науки. – 2012. – № 11 (90). – С. 65–68.

цитування було введено в експлуатацію, а з 2001 р. вона доступна користувачам мережі Інтернет. Сербський індекс наукового цитування охоплює всі галузі досліджень, що проводяться в країні. Він містить 350 журналів, інформацію як про індекси цитування, так і про посилання на повні тексти статей (розробники використали технологію гіпертекстових зв'язків, яка застосовується в сучасних повнотекстових базах даних). Що характерно, створена в Сербії багатofункціональна система представлення періодичних видань ґрунтується на концепції відкритого доступу. Метадані в ній приведені згідно з OAI PMH (Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting), що є необхідною умовою для включення національних журналів і публікацій до міжнародної системи обміну науковою інформацією.

У 2001 р. розпочалися підготовчі роботи зі створення Islamic World Science Citation Database (ISC). Ініціатором і головним спонсором цього проекту виступила Ісламська Республіка Іран. ISC – інтегрована система, яка об'єднує гіперпосиланнями періодичні видання, університети й науково-дослідні інститути і дає змогу одержувати широкий спектр наукометричних показників оцінки діяльності інституцій та дослідників. ISC формується з урахуванням можливості входження до міжнародних рейтингових систем. На початок 2012 р. ISC охоплював понад 1,3 тис. журналів з 57 країн ісламського світу, що публікуються перською, арабською, англійською та французькою мовами. Користувачам надається доступ до повних текстів статей з природничих, технічних і гуманітарних наук. Структура ISC подібна до структури Web of Science і має такі складові: Science Citation Index (використовується для аналізу якості публікацій); Journal Citation Reports (надає інформацію для визначення імпаکت-факторів періодичних видань); ISC's Current Contents (містить повні тексти журнальних статей); ISC's Alert (інформує про кількість цитувань); Conference (відображає матеріали конференцій). З 2004 р. ця база даних доступна через Інтернет. У 2009 р. ISC розпочала співпрацю з SciVerge Scopus, що дає змогу неангломовним дослідженням виходити на міжнародний рівень. Загалом розглянута наукометрична платформа сприяє зміцненню співробітництва між ученими науково-технічних центрів і університетів різних держав ісламського світу.

У Росії роботи зі створення національного індексу наукового цитування розпочалися у 2005 р. Науковою електронною бібліотекою (Москва) за сприяння Російського фонду фундаментальних досліджень. Упродовж п'яти років кількість журналів, що індексуються в рамках проекту, сягла 3 тис., опрацьованих статей – 2 млн, а кількість посилань – 20 млн. При цьому 2,1 тис. журналів мають повнотекстові версії статей, з яких близько 50 % перебувають у відкритому доступі. Додатковим сервісом бази даних

Російського індексу наукового цитування є наявність гіпертекстових посилань на повні тексти статей. Технологія оброблення даних передбачає поєднання автоматичного опрацювання пристатейної бібліографії для формування бібліографічного опису у форматі XML з подальшим ручним контролем інформації перед її занесенням до бази даних. Модуль синтаксичного аналізу пристатейної бібліографії входить до складу програми розмітки, розробленої Науковою електронною бібліотекою. Ця програма безкоштовно надається редакціям журналів, які розміщують електронні версії своїх видань у цій бібліотеці. Наукометрична база даних стала інструментом для оцінки ефективності діяльності російських наукових інституцій владними структурами.

З 2008 р. розпочав своє існування Турецький індекс наукового цитування. На березень 2012 р. він містив понад 200 журналів медичного профілю (стоматологія, ветеринарна медицина, психологія) та фізичної культури й спорту, що видаються на території Туреччини. База даних наукового цитування надає користувачам доступ до архіву повних статей журналів у форматі PDF.

Створення Індійського індексу наукового цитування розпочалося у 2009 р. Наукометрична платформа цього індексу є міждисциплінарною базою даних, яка формується шляхом опрацювання понад 1 тис. провідних академічних журналів і містить понад 200 тис. статей та 3,5 млн посилань. Складниками Індійського індексу наукового цитування виступають такі бази даних: Indian Agriculture Citation Index (дані про цитування публікацій із сільськогосподарських наук); Indian Social Science & Humanities Citation Index (дані про цитування публікацій із соціогуманітарних наук); Indian Journals Citation Report (статистика цитування наукових журналів) тощо. Розробники намагалися реалізувати дві основні функції – загальний пошук інформації та оцінку її інформативності на основі показників цитування.

Наукометричні дослідження започатковані також Національним науковим фондом, який входить до складу Міністерства технологій та досліджень Шрі-Ланки. База даних Sri Lanka Science index надає інформацію на основі опрацювання періодичних видань і матеріалів конференцій, опублікованих на території держави, а також інформацію з міжнародних видань, яка має стосунок до Шрі-Ланки. База даних містить близько 10 тис. посилань з понад 50 наукових журналів у галузі гуманітарних і суспільних наук, сільського господарства. Користувачам надається доступ до анотацій та повних текстів статей. Представлені архіви деяких періодичних видань мають ретроспективу з 1845 р. *(Копанєва Є. Національні індекси наукового цитування // Бібліотечний вісник. – 2012. – № 4. – С. 31–33).*